

TAIDEYLIOPISTO
PL 1
00097 Taideyliopisto

KONSTUNIVERSITETET
PB 1
00097 Konstuniversitetet

UNIVERSITY OF
THE ARTS HELSINKI
PO Box 1
FI-00097 Uniarts

–
+358 9 7258 0000
www.uniarts.fi

Helsingfors den 15 November 2024

Prorektors beslut om
Konstuniversitetets åtgärdsprogram
för att förebygga användning av
rusmedel bland studerande och till
stöd för ingripande i
problemsituationer
sida 1/13

Prorektors beslut om Konstuniversitetets åtgärdsprogram för att förebygga användning av rusmedel bland studerande och till stöd för ingripande i problemsituationer

Programmet har utarbetats under ledning av Unifi i samarbete mellan universiteten, Finlands studentkårers förbund (SYL) och Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) 2014. Rusmedelsprogrammet har uppdaterats 2019 i samarbete mellan OHA-forum, UNIFI, SHVS och SYL. Rusmedelsprogrammet har anpassats till Konstuniversitetet i gruppen för studenthälsa våren 2019 och prorektorn har fattat beslut om programmet. Anvisningarna har uppdaterats av arbetsgruppen för studenthälsa våren 2024 och detta beslut ersätter det beslut som fattades den 12 september 2019.

1. Inledning

Användning av rusmedel kan ha en betydande inverkan på studerandens studieprestationer och studiemotivation. Rusmedelsvanor som man lagt sig till med som ung vuxen fortsätter ofta senare i livet.

Med rusmedel avses i detta program alkohol, droger och läkemedel som har använts i berusningssyfte.

Syftet med rusmedelsprogrammet är att främja studie- och arbetsförmågan, främja studerandenas hälsa och välbefinnande, förebygga rusmedelsskador, göra det lättare att ingripa i en studerandes missbruksproblem och förbättra vårdhänvisningen. På lång sikt är målet med rusmedelsprogrammet också att påverka kulturen i fråga om studerandenas användning av rusmedel.

För att kunna kräva intyg över narkotikatest i situationer som föreskrivs i universitetslagen ska universitetet enligt 43 d § 3 mom. i universitetslagen ha skriftliga instruktioner som gjorts upp med aktörer inom elevvården i syfte att förebygga användningen av rusmedel och för att ingripa i missbruksproblem bland studerandena. Detta program innehåller de instruktioner som förutsätts i paragrafen och som universitetet har inkluderat i sina anvisningar.

Målet med rusmedelsprogrammet är att i stället för sanktioner betona förebyggande, identifiering, handledning och tidigt ingripande. Det är viktigt att i alla sammanhang säkerställa att parternas rättsskydd inte kränks. Behandling av känsliga uppgifter och sekretess tas upp i kapitel 8.

2. Förebyggande verksamhet

Universitetets roll

Konstuniversitetet och akademierna främjar en rusmedelsfri studiemiljö och ansvarsfull alkoholkonsumtion. Rusmedelsprogrammet finns på olika språk i Studerandes uniarts. Nya studerande informeras kort om rusmedelsprogrammet i samband med informationen som gäller välbefinnande under de orienterande studierna.

Konstuniversitetets evenemang är i regel alkoholfria.

Organisering av verksamheten

Rektorn för Konstuniversitetet har utsett en grupp för studenthälsa, vars uppgift är att främja samarbetet mellan akademierna och studenthälsoaktörerna i syfte att stödja studerandenas välbefinnande samt att främja god praxis. Gruppen ansvarar för planeringen av det förebyggande rusmedelsarbetet, koordinerar genomförandet av studerandenas rusmedelsprogram och kommer överens om gemensamma tillvägagångssätt i rusmedelsfrågor. Gruppen består av representanter för studentkåren, studenthälsoaktörer vid universitetet, Studenternas hälsovårdsstiftelse och akademierna. Gruppen följer med hur rusmedelsprogrammet förverkligas.

Vid Konstuniversitetet är den ansvariga studiechefen studerandenas kontaktperson i rusmedelsfrågor. Rusmedelskontaktpersonens uppgift är att ge råd och stöd för att ingripa i studerandenas missbruksproblem och föra dem på tal. Kontaktpersonen sammanställer anmälningarna om studerande som avlägsnats från undervisningen på grund av användning av rusmedel, organiserar och deltar vid behov i mötet om hänvisning till vård, sörjer för att studeranden hörs för narkotikatestning samt samordnar genomförandet av narkotikatestningen. Personen är också kontaktperson i missbruksfrågor mellan universitetet/akademierna, SHVS och vid behov vårdenheter. Akademiernas studiechefer är rusmedelskontaktpersonens ersättare.

Lärartutorverksamhet

I början av studierna får varje studerande en lärartutor eller en person med en annan titel som sköter motsvarande uppgift (t.ex. egenlärare, grupphandledare, ansvarig handledare, anställd inom studietjänsterna). Lärartutorn är studerandens stödperson i frågor som gäller studiernas framskridande och handleder också studeranden när denne ska utarbeta en individuell studieplan (ISP). Lärartutorerna och studerandena träffas både på gruppträffar och individuella möten.

I samband med den personliga handledningen kan frågor om hur studeranden orkar, mår och om användningen av rusmedel bli aktuella. Akademin och universitetet ska säkerställa att lärartutorerna har tillräcklig utbildning och får tillräckligt stöd även för sådana situationer.

Studenttutorverksamhet

Varje studerande får en egen studenttutor den dag studierna inleds. De är kamrathandledare som har utsetts och befullmäktigats av universitetet. De hjälper de nya studerandena att göra sig förtrogna med akademien, utbildningsprogrammet, studierna, de äldre studerandena och universitetet i övrigt. Studenttutorerna gör också de nya studerandena insatta i studentkårens verksamhet och informerar dem om studenttraditionerna.

I tutorutbildningarna behandlas rusmedelsprogrammet och ansvarsfull användning av alkohol.

SHVS' roll

SHVS:

- stöder studerandenas drogfrihet och förebyggande av riskanvändning av rusmedel
- informerar examensstuderandena i samband med hälsoundersökningar om hur användning av alkohol eller andra rusmedel påverkar hälsan och studieförmågan
- tar upp teman som främjar drogfrihet och hälsan på evenemang som gäller studerandenas välbefinnande och på sin webbplats
- sällar ut riskanvändning av alkohol med AUDIT-test samt tillhandahåller handledning och rådgivning för riskanvändare
- deltar i möten för läroanstaltens rusmedelsarbetsgrupp/rusmedelskontaktpersoner och i genomförandet av utbildning som förebygger rusmedelsskador.

Information om användningen av rusmedel bland högskolestuderande samlas in vart fjärde år med en riksomfattande hälsoenkät för högskolestuderande. Information om användningen av rusmedel vid enskilda akademier är också tillgänglig i SHVS' elektroniska hälsoenkät för första årets studerande. Informationen utnyttjas bl.a. i arbetsgruppen för studenthälsa som planerar det förebyggande rusmedelsarbetet vid Konstuniversitetet.

Studentföreningarnas roll

Gruppen för studenthälsa för årligen diskussioner om rusmedelskulturen i studieverksamheten vid Konstuniversitetet och akademierna med representanter för studentkåren. Gruppen och studentkåren kommer tillsammans överens om förfaringssätt som stöder en ansvarsfull alkoholkultur och som lämpar sig för Konstuniversitetets verksamhetsmiljö.

Diskussioner förs bland annat om mottagningen av nya studerande och om de evenemang som ordnas för dem den första hösten. Dessa evenemang spelar en viktig roll för hurdan bild de nya studerandena får av studerandegemenskapen och studiekulturen.

3. Identifiering av missbruksproblem

Konstuniversitetets roll

Skadlig användning av rusmedel kan yppa sig som berusning eller bakrus, alkohollukt eller andra direkta tecken på rusmedelsanvändning. Skadlig rusmedelsanvändning kan vara en bakgrundsfaktor vid många olika symtom och problem med livshanteringen och handlingsförmågan, till exempel upprepade korta frånvaroperioder, förseningar och försämrade studiepresentationer. Det kan finnas många andra orsaker till symtomen och svårigheterna. Studeranden kan ha nytta av omsorg och av att saken förs på tal med studeranden i ett tidigt skede. Saken ska föras på tal på ett konstruktivt sätt utan att personen stämplas.

Om personalen oroar sig för en studerandes eventuella missbruksproblem ska detta omedelbart tas upp till diskussion med studeranden (se kapitel 4).

SHVS' roll

SHVS strävar efter att identifiera skadlig användning av rusmedel i hälsoenkäten för första årets studerande och genom att aktivt föra användningen av rusmedel på tal på mottagningarna. På mottagningarna utreds ett eventuellt samband mellan användningen av rusmedel och problem med studerandens hälsotillstånd och handlingsförmåga.

Studerandenas och studentkårens roll

Studerandena, studentkåren och studentföreningarna har en nyckelroll när det gäller att identifiera missbruksproblem hos studiekamrater. Studiekamraterna upptäcker sannolikt före andra problem som orsakas av rusmedelsanvändning. Tecken på alkoholmissbruk kan till exempel vara att personen skadar sig själv eller någon annan (slagsmål osv.) eller upprepade gånger dricker sig berusad tills hen slocknar eller så att hen inte minns vad som hänt. Till användning av droger kan höra hallucinationer, vanföreställningar, konstigt eller aggressivt beteende. Studiekamraterna vet ofta bättre än undervisningspersonalen när missbruket även påverkar studieprestationerna.

Konstuniversitetet och studentkåren kommer överens om gemensamma tillvägagångssätt för att föra missbruksproblem på tal. Stöd för att föra saken på tal och utveckla tillvägagångssätten fås till exempel av studentkårens kontaktpersoner vid trakasserier, studerandenas rusmedelskontaktperson (ansvariga studiechefen), studietjänsterna, SHVS, studiepsykologen och studentprästen.

4. Ingripande i missbruksproblem

Att ingripa i missbruksproblem i ett så tidigt skede som möjligt och föra problemet på tal är primära åtgärder när en studerandes rusmedelsanvändning är oroväckande. Ju tidigare användningen av rusmedel förs på tal, desto lättare är det att minska de skador användningen orsakar.

Personalen och studerandena har tillgång till stöd och utbildning i att ingripa i rusmedelsanvändning och föra problemen på tal. Rusmedelsprogrammet och åtgärderna i anslutning till det är en del av universitetets verksamhetsmodell för tidigt stöd.

Oroväckande rusmedelsanvändning kan föras på tal av en person som hör till undervisningspersonalen eller den övriga personalen, av en lärartutor eller en studiekamrat. Syftet med att ingripa i rusmedelsanvändning och föra det på tal är i första hand att stödja studeranden i studierna. Det är viktigt att i alla sammanhang säkerställa att parternas rättsskydd inte kränks.

Universitetet kan på vissa grunder ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest. Förutsättningarna för narkotikatest i 43 d § i universitetslagen (se närmare under Narkotikatest) utreds separat i varje enskilt fall.

Att föra saken på tal

Undervisningspersonalen för saken på tal

Om undervisningspersonalen oroar sig för en studerandes missbruksproblem är det skäl att genast föra saken på tal med studeranden. Det rekommenderas att studerandens lärartutor för saken på tal. Även någon annan som hör till undervisningspersonalen och som har kompetens eller erfarenhet av att föra saken på tal eller som för tillfället bäst känner till studerandens situation kan föra saken på tal. Samtalen mellan läraren och studeranden är konfidentiella och läraren får inte lämna ut studerandens personuppgifter utan dennes medgivande. Läraren som fört saken på tal och studeranden kommer tillsammans överens om eventuella fortsatta åtgärder.

Att föra saken på tal innebär ett öppet samtal där missbruksproblemets känsliga natur måste beaktas. Detta görs alltid i enrum. Studerandens rusmedelsanvändning får inte diskuteras i grupsituationer, exempelvis inför andra studerande. Avsikten med samtalet är att uttrycka oro för studerandens rusmedelsanvändning och hur användningen påverkar studerandens studier och hälsa. I sådana situationer utgör samtalet i sig ett tidigt ingripande, men det är skäl att bedöma situationen på nytt till exempel några månader senare. När situationen förs på tal kan studeranden också uppmanas kontakta SHVS för en bedömning av helhetssituationen.

Rusmedelskontaktpersonen, studiecheferna, studiepsykologen, studentprästen och den egna chefen ger råd och stöd för samtalet (Lärarens guide för tidig omsorg och för att ta upp bekymret till diskussion): <https://uniartsfi.sharepoint.com/sites/artsi-ohjeet-tyoarkeen/SitePages/Opettajajan-opas-varhaiseen-valittamiseen-ja-huolen-puheeksi-ottamiseen.aspx>

Rusmedelskontaktperson

Undervisningspersonalen, lärartutorn eller studeranden kan kontakta studerandenas rusmedelskontaktperson (ansvariga studiechefen), om studerandens användning av rusmedel är oroväckande och de önskar råd och stöd för hur de ska ingripa i situationen. Rusmedelskontaktpersonen sammanställer anmälningar om studerande som avstängts från undervisningen på grund av rusmedelsanvändning.

Rusmedelskontaktpersonen är kontaktperson mellan akademien, SHVS och vid behov vårdenheterna. Rusmedelskontaktpersonens uppgift är att samordna narkotikatestningen. Kontaktpersonen samordnar ett möte om hänvisning till vård (se kapitel 5) och deltar vid behov i mötet som universitetets/akademins representant. Akademiernas studiechefer är rusmedelskontaktpersonens ersättare.

SHVS' roll

SHVS:

- ger rådgivning om rusmedelsskador och ingriper i skadligt bruk
- hänvisar vid behov en studerande som har problem med beroende till en tjänst som ansvarar för missbrukarvård
- deltar i vårdförhandlingar och är sakkunnig i vårdhänvisningssituationer (rehabiliteringsplan)
- följer upp hur studerandens missbruksproblem behandlas
- stöder missbrukarrehabiliteringsklientens återgång till studierna
- stöder den övriga studiegemenskapen i rusmedelskriser.

Anställda vid SHVS är bundna av tystnadsplikt, dvs. alla samtal med patienten är konfidentiella och information om dem förmedlas inte till universitetet. Om en studerande misstänks äventyra studiegemenskapens eller praktikplatsens säkerhet på grund av rusmedelsanvändning, har en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut de uppgifter om hälsotillståndet och handlingsförmågan som är nödvändiga för vården till universitetets rektor, personerna som ansvarar för praktiken och universitetets säkerhetsansvariga för att garantera en säker studiemiljö (se även kapitel 8).

Studerandenas och studentkårens roll

Om en studiekamrats rusmedelsanvändning väcker oro bör detta föras på tal med studeranden så snart som möjligt. När man för saken på tal är det viktigt att berätta om observationer om studerandens rusmedelsanvändning och beteende och om den oro som dessa har väckt. Det är dock inte studiekamratens uppgift att lösa en annans missbruksproblem eller livssituation. Råd, stöd och hjälp för att föra saken på tal kan också begäras av studentkåren eller studerandenas rusmedelskontaktperson utan att studiekamratens identitet avslöjas. Det rekommenderas att man uppmuntrar studiekamraten att kontakta SHVS för en noggrannare bedömning av situationen.

Narkotikatest

Ett intyg över narkotikatest kan krävas av universitetsstuderande i alla områden, inte bara av dem som omfattas av en lämplighetsbedömning enligt lagstiftningen som gäller lösningar vid olämplighet för studier (SORA).

Universitetet kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest, om det finns grundad anledning att misstänka att studeranden är narkotikapåverkad i studierelaterade praktiska uppgifter eller praktik eller att studeranden är narkotikaberoende (universitetslagen 43 d §). Narkotikatestningen gäller inte alkohol. Akademiernas dekaner, prodekaner samt den akademiska chefen för Öppna campus och universitetets rektor och prorektorer kan ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest.

En ytterligare förutsättning är att testet är nödvändigt för att klarlägga studerandens funktionsförmåga och att studeranden sköter uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet, självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där studerandens handlande under narkotikapåverkan eller narkotikaberoende

- allvarligt äventyrar studerandens eller någon annans liv eller hälsa,
- allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller
- väsentligt ökar risken för olaga handel med och spridning av sådana ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i narkotikalagen (373/2008) och som är i universitetets eller i en praktikplats besittning (universitetslagen 43 d §).

För narkotikatestningen fyller läraren eller handledaren på praktikplatsen i den första sidan av blanketten i bilaga 2 och lämnar den till universitetets rusmedelskontaktperson eller akademins studiechef. När blanketten fylls i är det viktigt att konkret bedöma och beskriva hur studerandens handlingsförmåga har försämrats. Utifrån testet, bedömningen av handlingsförmågan på blanketten och bedömningen av handlingsförmågan som görs vid en hälso- och sjukvårdsenhet utarbetar hälso- och sjukvårdsenheten en redogörelse för huruvida studeranden har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att studerandens handlingsförmåga har försämrats. Eftersom studerandens handlingsförmåga kan vara olika på läroanstalten och i hälsovården är det ytterst viktigt att fylla i blanketten.

Rusmedelskontaktpersonen kommer överens med hälso- och sjukvården (vanligen SHVS) om de praktiska arrangemangen för ett narkotikatest. Om rusmedelskontaktpersonen inte är tillgänglig omedelbart kan akademins studiechef, en lärare eller en handledare ordna narkotikatestningen. Om det bara är möjligt ska narkotikatestet ordnas inom samma dygn som misstanken om drogpåverkan uppstod, i första hand omedelbart.

Studeranden får intyget över testet från hälsovårdsenheten och visar upp det för universitetet inom rimlig tid, vilken utreds på förhand med den enhet som utför testen. Universitetet står för kostnaderna för intyget över narkotikatest. Det rekommenderas att rusmedelskontaktpersonen informerar SHVS' enhet så fort studeranden har ålagts att visa upp ett intyg över narkotikatest.

Blod- eller urinprov tas under övervakade, kontrollerade förhållanden enligt social- och hälsovårdsministeriets anvisningar om narkotikatestning på arbetsplatsen. Testresultatet tolkas vid en hälso- och sjukvårdsenhet som är oberoende av universitetet, i allmänhet SHVS. Den som testas har alltid rätt att få testresultatet skriftligt.

Förordnande om narkotikatestning är faktisk förvaltningsverksamhet som görs av grundad anledning utifrån erhållen bakgrundsinformation. Studeranden kan vägra att delta i testet. I så fall kan studeranden naturligtvis inte visa upp något intyg över narkotikatest enligt universitetets begäran. Studeranden kan också gå med på att delta i testet men vägra att visa upp intyget för universitetet. Vägran att visa upp ett intyg över testet kan leda till disciplinära åtgärder: rektorn kan med stöd av 45 § i universitetslagen ge studeranden en skriftlig varning. Om studeranden efter upprepade varningar vägrar visa upp ett intyg över ett narkotikatest, kan universitetets styrelse avstänga studeranden från universitetet för viss tid, högst ett år. Sådana disciplinära beslut (både varning och avstängning för viss tid) är förvaltningsbeslut och studeranden ska höras på ändamålsenligt sätt innan besluten fattas.

5. Vårdhänvisning

Möte om hänvisning till vård

SHVS kan ordna ett möte om hänvisning till vård om rusmedelsanvändningen klart har påverkat studerandens studieprestationer, äventyrat säkerheten eller på ett allvarligt sätt studerandens egen hälsa eller om studerandens användning av narkotika kan klassas som beroende och om studeranden inte redan har sökt sig till vård efter att saken har förts på tal. Initiativ till ett möte om hänvisning till vård kan tas av studeranden eller med studerandens medgivande av en person som hör till högskolans undervisningspersonal, välbefinnandetjänster eller studieförvaltningen eller en anställd vid studenthälsovården. Nödvändiga bakgrundsuppgifter samlas in för mötet och deltagarna får en skriftlig kallelse som innehåller information om deltagarna och målet med mötet. I mötet deltar 1) studeranden, 2) en representant för SHVS, 3) en representant eller representanter för universitetet/akademin (t.ex. en lärare eller rusmedelskontaktpersonen) och 4) vid behov studerandens stödperson. En representant för SHVS är ordförande för mötet. Rusmedelskontaktpersonen är kontaktperson mellan akademien, SHVS och vid behov vårdenheterna.

För att påskynda vårdhänvisningen rekommenderas att studeranden själv kontakter SHVS för en kartläggning av situationen och planering av vården redan före mötet. Innehållet i besöken vid SHVS är konfidentiellt och det som diskuterats behandlas inte vid mötet om hänvisning till vård utan studerandens samtycke.

Syftet med mötet om hänvisning till vård är att kartlägga studerandens situation och säkerställa att studeranden har tillgång till nödvändig vård. Studeranden ansvarar för att förbinda sig till vården och verksamhetsenheten inom hälso- och sjukvården ansvarar för vården. Universitetet kan inte ta ansvar för studerandens vård och universitetet har inte heller rätt att få information om studerandens vård utan lagstadgad grund.

Vårdalternativ

Vård för missbruksproblem ges till exempel på hälsostationer, missbrukarpolikliniker, missbrukartjänsten för unga Pysäkki och SHVS. Det är mest ändamålsenligt att bedömningen av vårdbehovet görs vid SHVS. Om det behövs en rehabiliteringsperiod på en anstalt hänvisas studeranden till social- och hälsovårdsväsendet på hemorten. Under rehabiliteringsperioden har studeranden rätt till FPA:s rehabiliteringspenning.

6. Disciplinära påföljder vid användning av rusmedel

Enligt 45 § i universitetslagen kan universitetet vidta följande disciplinära åtgärder: studeranden kan bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges, studeranden kan förvägras rätt att delta i undervisningen för tre dagar, studeranden kan ges en skriftlig varning eller avstängas för viss tid.

De disciplinära åtgärderna gäller alla undervisningssituationer vid universitetet, även t.ex. studieresor.

En studerande blir tillsagd att lämna undervisningslokalen

Enligt 45 § i universitetslagen kan en studerande som stör undervisningen, betar sig våldsamt eller hotfullt eller äventyrar någon annans hälsa eller säkerhet bli tillsagd att lämna det rum där undervisningen ges eller en tillställning som arrangeras av universitetet. Om studeranden blir tillsagd att lämna lokalen på grund av användning av rusmedel rekommenderas att man efter situationen ordnar ett samtal och gör en anmälan om rusmedelsskador till rusmedelskontaktpersonen, som vid behov ordnar ett möte om hänvisning till vård.

Enligt 45 a § i universitetslagen kan rektorn, en person inom undervisnings- och forskningspersonalen och en praktikhandledare samfällt eller var för sig förvägra en studerande rätt att delta i undervisningen.

Störande beteende vid urvalsprov

Universitetet ansvarar också för att antagningssituationerna är trygga. Vid antagningen av studerande kan ordföranden för juryn eller den som ansvarar för antagningarna eller någon annan universitetsanställd som universitetet har utsett beordra en sökande som är berusad eller på annat sätt stör urvalsprovet, betar sig våldsamt eller hotfullt eller äventyrar någon annans liv eller hälsa att lämna lokalen.

En studerande förvägras rätt att delta i undervisningen

En studerande kan enligt 45 § i universitetslagen förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller person som arbetar vid universitetet eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Enligt 45 a § i universitetslagen kan rektorn, en person inom undervisnings- och forskningspersonalen och en praktikhandledare samfällt eller var för sig förvägra en studerande rätt att delta i undervisningen.

Den ansvariga läraren för kursen kan på grund av störande eller hotfullt beteende förvägra en studerande rätt att delta i undervisningen under *den aktuella kursen* för högst tre (3) arbetsdagar.

Akademins dekan eller en person som denne utsett kan förvägra en studerande rätt att delta i undervisningen vid hela *akademin* för högst tre (3) arbetsdagar. Den akademiska chefen för Öppet campus kan förvägra en studerande rätt att delta i *undervisningen vid Öppet campus* för högst (3) arbetsdagar.

Rektorn kan förvägra en studerande rätt att delta i undervisningen vid *universitetet* för högst tre (3) arbetsdagar.

Skriftlig varning och avstängning för viss tid

En studerande kan ges en skriftlig varning om hen stör undervisningen, betar sig våldsamt eller hotfullt, gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen vid universitetet, vägrar att visa upp intyg över narkotikatest och har använt narkotika för andra än

medicinska ändamål så att funktionsförmågan är nedsatt. (Universitetslagen 45 §). Universitetets rektor beslutar om skriftlig varning till studeranden.

Om handlingen är allvarlig eller om studeranden fortsätter att uppföra sig olämpligt efter en skriftlig varning, kan studeranden avstängas från universitetet för högst ett år. Beslutet fattas av universitetets styrelse.

SHVS' roll

Studenthälsovårdens roll är alltid i första hand att stödja studeranden. Missbruksproblem utgör alltid en risk för studerandens välbefinnande och studerandens studieförmåga kan försämrats långvarigt. SHVS ska sörja för att studeranden får kontinuerlig fortsatt vård även i det fall att studerandens studierätt har återkallats och studeranden inte längre kan använda SHVS' tjänster.

7. Återgång till studiegemenskapen efter ett studieavbrott

Missbruksproblem kan leda till att studierna fördröjs eller avbryts tillfälligt. Efter avbrottet strävar man efter att främja studerandens återgång till studiegemenskapen även efter svåra situationer. Återgången till studierna kräver aktiva åtgärder av studeranden själv, men ofta är det också nödvändigt med stöd av lärartutorn, studiepsykologen och studentprästen.

8. Behandling av känsliga uppgifter och sekretess

Vid behandlingen av missbruksproblem behandlas också studerandens hälsouppgifter. Det är viktigt att i alla sammanhang säkerställa att parternas rättsskydd inte kränks. Behandlingen av personuppgifter vid universiteten regleras av EU:s allmänna dataskyddsförordning ((EU) 2016/679), den kompletterande nationella dataskyddslagen (L 1050/2018), offentlighetslagen (L 621/1999) och universitetslagen (L 558/2009). I dessa författningar ställs särskilda krav på behandlingen av en persons hälsouppgifter bland annat i fråga om sekretess.

Definitioner av hälsouppgifter i lagen

Enligt dataskyddsförordningen avser personuppgifter varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (dataskyddsförordningen artikel 4.1). Enligt dataskyddsförordningen är särskilda kategorier av personuppgifter bland annat uppgifter om hälsa (dataskyddsförordningen artikel 9). Med uppgifter om hälsa avses personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus (dataskyddsförordningen artikel 4.15). I universitetslagen föreskrivs om behandling av uppgifter om sökandens och studerandens hälsotillstånd och handlingsförmåga i vissa processer som gäller studierätt och disciplinära åtgärder. Universitetslagen omfattar dessutom bestämmelser om hur känsliga personuppgifter generellt ska behandlas.

Behandling av uppgifter om studerandens hälsa vid universitetet

Universitetet ska uppfylla ett av villkoren i artikel 6 i dataskyddsförordningen när studerandenas personuppgifter behandlas vid universitetet (t.ex. studerandens namn och studerandens studieprestationer). Väsentliga behandlingsgrunder med tanke på utförandet av universitetets undervisningsuppgift är att de lagstadgade skyldigheterna uppfylls och att den uppgift som utgår från det allmänna intresset utförs. Universitetet måste dessutom ha en särskild grund för behandlingen i enlighet med artikel 9 i dataskyddsförordningen då uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter behandlas (t.ex. uppgifter om studerandens hälsa). Enligt dataskyddsförordningen får uppgifter som ingår i särskilda kategorier av personuppgifter inte behandlas – exempelvis samlas in, lagras, tas fram, ändras, förstörs eller överläts – utan en grund som föreskrivs i dataskyddsförordningen (dataskyddsförordningen artikel 4.2 och artikel 9). Förbudet mot behandling tillämpas inte på behandling av uppgifter som föreskrivs i lag eller som härrör direkt från den personuppgiftsansvarigas lagstadgade uppgift. Den personuppgiftsansvarige ska vidta lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter, till exempel kryptering av personuppgifter (dataskyddslagen 6 §).

I egenskap av personuppgiftsansvarig behandlar universitetet uppgifter om studerandenas hälsa för att utföra vissa uppgifter som föreskrivs i universitetslagen. I 37 b och 43 b–43 d § i universitetslagen föreskrivs om behandling av personuppgifter som gäller studerandens hälsotillstånd och funktionsförmåga i processer som gäller beviljande, indragning, återställande av studierätten eller disciplinärt förfarande. Enligt 45 b § i universitetslagen får uppgifter som gäller dessa processer vid universitetet behandlas endast av dem som bereder eller fattar beslut om antagningen av studerande, indragning eller återställande av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanden i sådana frågor. Rollerna vid Konstuniversitetet fastställs i uppgiftsbeskrivningarna. Känsliga uppgifter ska förvaras separat från övriga personuppgifter. Uppgifterna ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre föreligger någon grund för att bevara den för de lagstadgade uppgifterna, dock senast fyra år från det att informationen fördes in i registret (universitetslagen 45 b §).

Enligt offentlighetslagen är uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp eller den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit sekretessbelagda (offentlighetslagen 24 § 1 mom. 25 punkten).

Enligt offentlighetslagen får den som är anställd vid ett universitet eller innehar ett förtroendeuppdrag inte röja en handlings sekretessbelagda innehåll som personen har fått kännedom om i samband med sin verksamhet vid universitetet. Tystnadsplikten gäller både skriftliga och muntliga sekretessbelagda uppgifter. Tystnadsplikten gäller även efter att uppdraget har avslutats (offentlighetslagen 23 § 1 mom.). Alla samtal och överläggningar som gäller utredningen av en studerandes missbruksproblem är konfidentiella och får inte röjas för utomstående. Även de universitetsanställda som inte deltar i utredningen av missbruksproblemet är i regel utomstående. Hälso- och sjukvårdspersonal har utifrån sitt yrke tystnadsplikt beträffande klienternas hälsouppgifter och andra uppgifter.

I 90 a § i universitetslagen föreskrivs undantag från skyldigheten att lämna ut sekretessbelagda uppgifter. Den som har information om studerandenas hälsotillstånd och funktionsförmåga och som är nödvändig för skötseln av uppgifter, har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut den till:

- universitetets rektor och den som ansvarar för säkerheten vid universitetet för att garantera en trygg studiemiljö,
- personer som ansvarar för studiehandledning, för att kunna anvisa en studerande till andra studier eller stödtjänster,
- personer som ansvarar för studenthälsovården, för att trygga studerandens hälsa och säkerhet och för att hänvisa studeranden till nödvändiga stödåtgärder,
- personer som ansvarar för praktiken, för att garantera säkerheten för studerandena samt personalen och kunderna på praktikplatsen, och till
- polisen och den företrädare för universitetet som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten, för att bedöma ett direkt hot mot säkerheten eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Informationen kan också besittas av någon annan än en universitetsanställd, till exempel av en yrkesutbildad person inom studenthälsovården.

Enligt 90 a § i universitetslagen har den som fullgör uppgifter som avses i universitetslagen oberoende av skyldigheten att iaktta sekretess rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Mer information

- SHVS' hälsodatabank www.yths.fi/sv/halsokunskap/halsodatabanken/
- <http://www.ehyt.fi/paihdeneuvonta>
- <https://www.kannabis.eu/>
- <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihdetyo/>
- <https://paihdelinkki.fi/sv/>
- <https://www.nyyti.fi/sv/for-studerande/hjalp/>

Källor

Universitetslagen 954/2011, universitetsförordningen 770/2009 och personuppgiftslagen 523/1999, offentlighetslagen (L 621/1999), dataskyddslagen (L 1050/2018), EU:s allmänna dataskyddsförordning ((EU) 2016/679) och ändringar av dessa

Bilagor

Bilaga 1 Avlägsnande ur en undervisningssituation på grund av rusmedelsanvändning eller annat störande beteende

Bilaga 2 Blankett för överföring av information från universitetet till hälsovården

sida 13/13

Tapio Kujala
Prorektor

Milla Vaisto-Oinonen
Ansvarig studiechef

SÄNDLISTA

Konstuniversitetets ledningsgrupp
Prodekanerna för utbildning och forskning
Medlemmarna i gruppen för studenthälsa
Studiecheferna
Studietjänsterna
Studentkåren
Juridiskt team
Publikationstjänsten i Artsi